Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

Rok VIII Wilno, dn. 25 lutego 1934 r. Nr. 4

WIADOMOŚCI ARCHIDIECEZJALNE WILEŃSKIE

DWUTYGODNIK KAPŁAŃSKI

Redakcja: Wilno, z. Bernardyński 6, m. 1. Administracja: Wilno, ul. Metropolitalna 1. P. K. O. 80.833

Ogłoszenia: Cała strona 48 zł., 1/2 str. 24 zł., 1/4 str. 12 zł., 1/8 str. 8 zł.

Prenumerata: Rocznie 15 zł., półrocznie 8 zł., Nr. pojedyńczy 80 groszy

Elegi vos et posui vos, ut eatis et fructum adferatis. *Joan. 15. 16.*

TREŚĆ ZESZYTU.

DZIAŁ URZĘDOWY.

DZIAŁ NIEURZĘDOWY.

KRONIKA

PODZIĘKOWANIE.

Odlewnia dzwonów kościelnych p. Józefa Uciechowskiego w Węgrowie (woj. lubelskie), wielce życzliwie odnosząc się do pracy misyjnej wśród prawosławnych w kraju, łaskawie ofiarowała, ku uczczeniu roku jubileuszowego 1933, do Kościoła w Minojtach trzy piękne i duże dzwony:

jeden — 190 klg. z napisem: „Piotr i Paweł Apostołowie. Ofiara odlewni J. Uciechowskiego w Węgrowie dla Kościoła w Minojtach 1933 r.“,

drugi — 132 klg. z napisem: „Błogosławiony Andrzeju Bobola! Rozbudzaj wierzących, nawołuj błądzących. Rok jubileuszowy 1933. Ofiara dla Kościoła w Minojtach. Odlewnia J. Uciechowskiego. Węgrów“,

i trzeci — 62 klg. z napisem: „Św. Teresa od Dzieciątka Jezus. Minojty 1933 rok“.

Wszystkie te dzwony mają wagi 384 klg.

Dzwony mają piękny i kształtny wygląd, oraz dźwięczny mają głos i dobrze są ze sobą melodyjnie zharmonizowane.

Za tę hojną i wspaniałą ofiarę za pośrednictwem łaskawej prasy gorące składam Czcigodnemu Ofiarodawcy, JW. Panu Józefowi Uciechowskiemu, podziękowanie. W imieniu wszystkich, i okolicznych katolików i świeżo nawróconych w sąsiedztwie prawosławnych, wielkie i serdeczne Bóg zapłać!

Jednocześnie niech mi wolno będzie i Wielebnemu Duchowieństwu i Czcigodnym Dobrodziejom nowobudujących się kościołów polecić firmę p. Józefa Uciechowskiego: Odlewnia Dzwonów w Węgrowie (wojew. lubelskie), jako firmę wielce solidną, sumienną i bardzo łatwą do omawiania warunków.

KS. KAROL LUBIANIEC
Kan. Kapit. Metropolit. w Wilnie.

Minojty, dn. 10 lutego 1933 r.

Rok VIII Wilno, dn. 25 lutego 1934 r. Nr. 4

WIADOMOŚCI ARCHIDIECEZJALNE WILEŃSKIE

DWUTYGODNIK KAPŁAŃSKI

Redakcja: Wilno, z. Bernardyński 6, m. 1. Administracja: Wilno, ul. Metropolitalna 1. P. K. O. 80.833

Ogłoszenia: Cała strona 48 zł., 1/2 str. 24 zł., 1/4 str. 12 zł., 1/8 str. 8 zł.

Prenumerata: Rocznie 15 zł., półrocznie 8 zł., Nr. pojedyńczy 80 groszy

Elegi vos et posui vos, ut eatis et fructum adferatis. *Joan. 15. 16.*

DZIAŁ URZĘDOWY

ZARZĄDZENIA STOLICY APOSTOLSKIEJ

Uroczyst. św. Marji-Bernardy Pan. (Bernadetty Soubirous).

Dnia 8 grudnia 1933 r., w dzień uroczystej kanonizacji, Ojciec św., jako dzień obchodu św. Marji-Bernardy (Bernadetty Soubirous) w całym Kościele, wyznaczył dzień 16 kwietnia.

(*Acta Ap. Sedis*, t. 25, str. 6).

Odpusty przywiązane do aktów strzelistych.

Dubium.

Sacrae Paenitentiariae Apostolicae sequens dubium pro opportuna solutione propositum fui:

An indulgentiae, invocationibus et precibus sic dictis iaculatoriis adnexae, acquiri possint, ceteris paribus, a fidelibus quibuslibet etiam per mentalem tantum earum recitationem.

Et Sacra Paenitentiaria Apostolica die 17 Novembris 1933 respondendum censuit: *Affirmative*.

Facta autem de hoc relatione Ss-mo **D. N. Pio** div. Prov. Pp. XI in audientia habita ab infrascripto Cardinali Paenitentiario Maiori die 1 vertentis mensis, Sanctitas Sua resolutionem approbavit, confirmavit et publicandam permisit.

Datum Romae, ex aedibus S. Paenitentiariae, die 7 Decembris 1933.

(L. S.)

L. Card. Lauri, *Poenit. Maior.*
S. Teodori, *Secretarius.*

(*Acta Ap. Sedis,* t. 25, str. 35).

ZARZĄDZENIA ORDYNARJATU ARCYBISKUPIEGO

W sprawie nauki religji w szkołach powszechnych.

KURJA METROPOLITALNA WILEŃSKA
Referat Szkolny.
Wilno, dn. 21. II. 1934 r. № 60.

W celu należytego uporządkowania nauczania religji w nast. roku szkolnym, Kurja, na mocy zarządzenia JE. Ks. Arcybiskupa-Metropolity, poleca PWKsiężom Proboszczom dostarczyć *do dnia 1 kwietnia r. b.* nast. wiadomości:

1. Wykaz szkół na terenie parafji ze wskazaniem gminy i powiatu.
2. Liczba oddziałów i dzieci katolickich ogólna i w każdym oddziale.
3. Liczba godzin nauki religji w każdej szkole.
4. Kto nauczał dotąd?
5. W jakich szkołach na terenie parafji miejscowi Księża obejmują nauczanie religji w nast. roku szkolnym i w jakiej liczbie godzin?
6. Czy jest pożądane i gdzie ustanowienie etatowego nauczyciela religji (kapłana lub osoby świeckiej; do etatu wymaga się od 24 do 30 godzin nauki tygodniowo)?
7. Czy pożądany jest świecki nauczyciel religji i na jakich warunkach?

PWKsięża Dziekani zechcą łaskawie ułatwić Kurji otrzymanie w naznaczonym czasie żądanych wiadomości.

Ks. L. Żebrowski
Radca Kurji do spraw szkolnych.

Jubileusz ustanowienia Sakramentów Eucharystji i Kapłaństwa.

KURJA METROPOLITALNA WILEŃSKA
Wilno, dn. 26. II. 1934 r. Nr. 16905.

Ojciec św. wyraził życzenie, aby pod koniec roku jubileuszowego urządzono w całym świecie katolickim publiczne adoracje N. Sakramentu na podziękowanie Zbawicielowi świata za ustanowienie Sakramentów Eucharystji i Kapłaństwa.

Idąc za tą myślą, JE. Ksiądz Arcybiskup-Metropolita Wileński zarządził co następuje:

1. We czwartek, 15 marca, od godziny 4 do 5 po poł. odbędzie się w kościele św. Jana w Wilnie wspólna całego duchowieństwa wileńskiego godzinna adoracja Przenajświętszego

Sakramentu przed wystawionem w monstrancji Sanctissimum. Poza Wilnem takaż adoracja kapłańska ma się odbyć w tym dniu w kościołach, gdzie przynajmniej kilku kapłanów zebrać się może. Inni kapłani niechaj odbędą w swoim kościele prywatną adorację.

2. W niedzielę, 18 marca, godzinna adoracja Przenajświętszego Sakramentu przez wiernych ma się odbyć po Sumie przed uroczyście wystawionym Przenajświętszym Sakramentem; kazanie na Sumie zostanie wygłoszone o znaczeniu Sakramentów Eucharystji i Kapłaństwa.

3. W Wielki Czwartek niechaj jak najliczniej wierni przystąpią w kościołach publicznych do Stołu Pańskiego, by złożyć dziękczynienie Panu Jezusowi za Eucharystję, by przeprosić za niewdzięczność i obojętność ludzką.

W Wielki Czwartek w kaplicach nawpółpublicznych można będzie odprawić Mszę św. i udzielić Komunji tylko tam, gdzie są zakłady, wymagające stałej opieki nad chorymi lub niemowlętami.

4. W niedzielę IV Postu należy zapowiedzieć adorację na 18 marca, wytłómaczyć jej znaczenie i zachęcić wiernych do licznego udziału, w niedzielę zaś Palmową zachęcić, w myśl powyższych rzeczy, do jak najliczniejszego przystąpienia do Stołu Pańskiego.

X. A. Sawicki
Kancl. Kurji.

Modły na intencję Arcypasterza.

KURJA METROPOLITALNA WILEŃSKA
Wilno. dn. 26. II. 1934 r. № 16920/I.

JE. Ksiądz Arcybiskup Romuald Jałbrzykowski, nasz Arcypasterz, ciężko zachorował. W sobotę ubiegłą odbyła się operacja. Wobec smutnego wypadku Kurja zwraca się do PWXX. Proboszczów i Rektorów, by powiadomili z ambony o chorobie Najdostojniejszego Arcypasterza oraz zachęcali w tym czasie w niedziele i święta wiernych do modlitwy, proszącej Boga o pomyślny przebieg choroby. Nadto Kurja poleca, by kapłani, odprawiając Msze św., brali przed or. „pro Papa" w intencji chorego Arcypasterza aż do odwołania kolektę, jako pro re gravi, z wotywy pro infirmis (pro uno infirmo) we wszystkie dnie prócz niedziel I kl., dupleksów I kl., feryj uprzywilejowanych, wigilij uprzywilejowanych I klasy i Mszy żałobnych.

X. A. Sawicki
Kancl. Kurji.

DZIAŁ NIEURZĘDOWY

NOWY STATUT BRACTWA TRZEŹWOŚCI.

Statut 198 ostatniego Synodu Archidiecezjalnego zobowiązuje proboszczów „vitam christianam inter diversos coetus paroecianorum omni conatu promovere praecipue ope Confraternitatum". Jednem z takich bractw, i to większego znaczenia dla moralności chrześcijańskiej, jest Bractwo trzeźwości. *Appendices* do Statutów podają nam na str. 351 „Statut Bractwa Wstrzemięźliwości", wzorowany na takimże Statucie, przyjętym w archidiecezjach gnieźnieńskiej i poznańskiej, oraz w wielu innych diecezjach. Warto przeto temu Statutowi przyjrzeć się bliżej, ponieważ jest on już obowiązującym i w pracy nad trzeźwością naszych parafjan może nam znaczne usługi oddać.

§ 1 statutu omawia zadania i środki. „Zadaniem Bractwa, powiada statut, jest trzeźwość w parafji". A więc zadaniem Bractwa Trzeźwości nie jest trzeźwość pojedyńczych osób, bo to na obecne czasy nie wystarcza, lecz zadaniem tego Bractwa, jako organizacji, jest szerzenie trzeźwości na terenie całej parafji, pośród wszystkich parafjan.

Dla wykonania tego zadania, Statut poleca aż 9 środków, które kolejno rozpatrzymy. Pierwszym jest „pozyskanie jak największej liczby członków, którzyby byli gotowi wypowiedzieć walkę napojom alkoholowym, a szczególnie zabiega o pozyskanie młodzieży". Chodzi więc w tym punkcie o pozyskiwanie nie największej liczby bylejakich członków, lecz głównie takich, którzyby umieli zwalczać zwyczaj używania napojów alkoholowych, w czem pierwszeństwo ustawa daje młodzieży. Mamy liczne SMP. na terenie naszej archidiecezji, bo według ostatniego sprawozdania z r. zeszłego aż 520; a tymczasem to właśnie sprawozdanie nic nie mówi o kółkach abstynenckich, istniejących w tych stowarzyszeniach. Zresztą skądinąd jest wiadomem, że takie kółka istnieją i niektóre z nich owocnie pracują, lecz widocznie, że kółek tych naogół jest mało i dlatego sprawozdanie je pominęło. Piękne pole pracy otwiera się dla czynnych Bractw trzeźwości, aby ułatwić powstanie kółek abstynenckich w stowarzyszeniach młodzieży lub utworzyć sekcję młodych przy Bractwie.

Następnie, Bractwo powinno „słownie i drukiem uświadamiać członków i szersze masy społeczeństwa o szkodliwości

alkoholu". Pomocą w uświadamianiu słowem mogą być członkowie Koła Alumnów Abstynentów, którzy w czasie feryj odpoczynkowych chętnie podejmują się wygłaszania odczytów przeciwalkoholowych. Co się tyczy zaś druków abstynenckich, to ich dostarcza Koło Księży Abstynentów.

3-i punkt powiada, ża Bractwo „przestrzega u członków surowej karności w dochowaniu złożonego przyrzeczenia". Tutaj żadnego ustępstwa, ani dyspensy być nie może, bo gdzie członkowie nie dochowują złożonych przyrzeczeń, tam istnienie bractwa jest czysto fikcyjne, bo bez znaczenia i wpływu na otoczenie.

4-ty punkt wymaga: „zwalczania zwyczajów pijackich, np. zniewalanie do picia, podawanie dzieciom alkoholu i t. p." Punkt ten najłatwiej wykaże, czy członek Bractwa jest czynnym, czy tyko biernym, t. j. trzeźwym osobiście, bez odwagi szerzenia i wypowiadania swych przekonań.

Dalszy ustęp, bardzo ważny, mówi, iż Bractwo „czuwa nad przestrzeganiem Ustawy Przeciwalkoholowej i dba o wykorzystanie wszelkich przepisów prawnych, zwalczających alkoholizm". Ustawa przeciwalkoholowa z dn. 21 marca 1931 r. była omawiana w nr. 2 *Wiadomości Archidiecezjalnych Wileńskich* (1932 r.) Ustawa ta zabrania sprzedaży i podawania napojów alkoholowych mocy ponad 4,5°: w bufetach trzeciej klasy na kolejach, na całym obszarze zabudowań koszarowych i w obozach wojskowych, w miejscach, przeznaczonych do ćwiczeń sportowych i gimnastycznych, w domach ludowych, w portach lotniczych i na stacjach autobusowych. Art. 8 ustawy zakazuje sprzedaży, podawania do spożycia w miejscach publicznych napojów alkoholowych jakiejkolwiek mocy nieletnim do lat 21, uczniom wszelkiego rodzaju szkół niższych i średnich, za zboże lub inne wytwory gospodarstwa wiejskiego, na pokrycie zobowiązań lub za wykonaną pracę. Doniesienia na tego rodzaju czyny należy kierować do starostw powiatowych. Mamy więc szerokie pole do prawnego zwalczania picia trunków, trzeba tylko poznać ustawę i mieć odwagę stawać w jej obronie.

6-ty punkt mówi, iż Bractwo „stara się o zakładanie i podtrzymywanie gospód bezalkoholowych i poleca napoje bezalkoholowe". Gospody takie mogą i zysk dawać, a więc zasilić kasę bracką. O napojach bezalkoholowych dobrze informuje i uczy je przyrządzać książka prof. Tadeusza Chrząszcza p. t. *Napoje chłodzące.*

Dalej Bractwo „troszczy się o ratowanie alkoholików oraz otacza opieką ich rodziny". Szerokie i wdzięczne pole do działania zakreśla ten punkt ustawy. Oby Bractwa miały go na uwadze!

Następnie Bractwo każde „współpracuje z Centralą Archidiecezjalną i stosuje się ściśle do Statutu i chwał zjazdów Moderatorów". Ustęp ten narazie jest nieaktualny, bo Centrala Archidiecezjalna jeszcze nie istnieje, a Zjazdu Moderatorów jeszcze nie było.

Wreszcie ostatni punkt tego paragrafu mówi, iż Bractwo „urządza trzy razy w roku wspólną Komunję św., o ile możności 2 lutegó, 15 sierpnia i 8 grudnia każdego roku". Ponieważ Bractwo trzeźwości jest organizacją religijną, dlatego praktyki religijne wspólne obowiązują członków, i całego wpływu swego powinien użyć proboszcz, aby były przestrzegane.

Następny ustęp Statutu mówi o członkach i ich obowiązkach. Do Bractwa można przyjmować już od pierwszej Komunji św. Wskazanem jest to czynić tam, gdzie istnieje sekcja dzieci abstynentów. Kto wstępuje do Bractwa przed 18 rokiem życia, ten zobowiązuje się do zupełnej abstynencji, a kto w wieku późniejszym, może poprzestać na wstrzemięźliwości od trunków mocniejszych. Przyrzeczenie składa się na jeden rok, potem można je co roku odnawiać, albo złożyć na całe życie.

Obowiązki członków są następujące: 1) stosować się do Statutu i uchwał zebrań Bractwa; 2) stosować się do Ustawy Przeciwalkoholowej i dbać o jej przestrzeganie u innych; 3) pozyskiwać członków czynnych, uczęszczać na zebrania; 4) brać udział we wspólnych Komunjach św.; 5) płacić dobrowolne składki na potrzeby Bractwa, oraz abonować czasopismo Związkowe, którem obecnie jest *Przyjaciel Trzeźwości* — (Poznań, Al. Marcinkowskiego 26). Przedpłata roczna wynosi 75 gr., i 6) odmawiać codziennie jedno *Zdrowaś, Marya.* Obowiązki wyszczególnione mają na celu pobudzić członków do aktywności, aby rzeczywiście pracowali w myśl celów Bractwa.

Wykreślenie członka z Bractwa może nastąpić z 3 powodów: 1) nieuczęszczanie przez rok na zebrania bez podania przyczyny uniewinniającej; 2) niestosowanie się do Statutu i uchwał i 3) łamanie, pomimo upomnienia, przyrzeczenia trzeźwości.

Zebrania powinny odbywać się przynajmniej 4 razy do roku i to poza kościołem. Walne Zebranie Sprawozdawcze odbywa się 3-go lutego, a 3 inne w następujące uroczystości

Wniebowstąpienia Pańskiego, Wniebowzięcia i Niepokalanego N. M. P. Zebrania Oddziału Abstynenckiego, poza dniem 2-im lutego, odbywają się osobno. Oddział ten powinien mieć sekcję dzieci w wieku szkolnym. Oddział Abstynencki ma swego Prezesa, Sekretarza i Skarbnika, a sekcja dzieci — Kierownika lub Kierowniczkę.

Dnia 2 lutego, albo w inny dzień najbliższy, powinna się odprawić Msza św. za zmarłych członków Bractwa.

Bractwo ma prawo mieć własną chorągiew i światło i brać z niemi udział w procesjach, pochodach i uroczystościach kościelnych i narodowych.

Moderatorem Bractwa jest ks. Proboszcz, lub inny kapłan z jego polecenia. Ponieważ Bractwo żywotne ma wiele zadań do spełnienia, dlatego potrzebuje dzielnego Zarządu, na który składa się czterech starszych, wybieranych na jeden rok przez Walne Zebranie. Zebranie Zarządu powinno odbywać się przynajmniej raz na kwartał. Jeden z wybranych jest zastępcą ks. Moderatora i może nosić tytuł Prezesa, drugi jest Sekretarzem, trzeci Skarbnikiem, a czwarty prowadzi Oddział Abstynencki. Funkcje członków Zarządu dokładniej są opisane w № 2 *Wiadomości Archidiecezjalnych Wileńskich* z r. 1933 w artykule: *Jak pracować w bractwach trzeźwości.*

Niech więc ten nowy Statut doda bodźca wszystkim duszpasterzom do zorganizowania Bractwa trzeźwości w każdej parafji na nowych zasadach, a które zasadniczo nie są nowemi, bo już od kilku lat wypróbowane zostały w innych diecezjach i okazały się najzupełniej odpowiadającemi swemu celowi. Pomimo obecnej biedy, spożycie alkoholu jest jeszcze znaczne; jest to główna plaga ludzkości, wobec której niczem wojny, niczem nawet kryzysy ekonomiczne, bo przy panowaniu alkoholizmu żadne środki ratunkowe nie prowadzą do celu. Doprowadźmy ludzi do panowania nad sobą — bo to jest ostateczny cel ruchu abstynenckiego — a wtenczas stanie się możliwem polepszenie sytuacji jak ekonomicznej, tak i moralnej.

X. J. Matulewicz.

MIEJSCE POGRZEBU I SPISANIA AKTU ZEJŚCIA.

(Odp. na pytanie, skierowane do Kurji Metrop.).

W zwykłym porządku rzeczy miejscem grzebania zwłok zmarłych katolików może być tylko cmentarz katolicki, czyli miejsce do tego przeznaczone i specjalnym rytem świętym po-

święcone (Kan. 1205 § 1 KPK., Synod. Wil. Stat. 494). Zgodnie z Kan. 1223 § 1 KPK., każdy wierny, z wyjątkiem małoletnich i zakonników, może sobie obrać jak kościół tak i cmentarz dla swego pogrzebu, to jednak, o ile chodzi o kościół, to można wybierać tylko taki, który ma prawo odprawiania pogrzebów.

Z tego wynika, że wolno każdemu katolikowi obrać sobie kościół a więc i cmentarz do pogrzebania ciała także poza swoim parafjalnym.

Proboszcz właściwy, według naszego Synodu, „licentiam sepeliendi corpus in aliena paroecia concedere tenetur... libenter et gratis; exigere tamen potest a parocho vel rectore ecclesiae sepulturae, non vero a consanguineis vel propinquis demortui, quartam emolumentorum partem, nullis detractis expensis, salvo tamen integro stipendio missali, a 10 ad 20 aureos, et tributo sepulchrali" (Stat. 507 § 82).

Co się tyczy spisania aktu zgonu, to ten powinien być spisany na miejscu, gdzie zgon nastąpił, chyba że racje praktyczne przemawiają za tem, że raczej powinien być spisany w miejscu albo stałego zamieszkania rodziny zmarłego, albo też w innem. O ile śmierć następuje na terenie parafji własnej, proboszcz własny spisuje akt zgonu, z zaznaczeniem miejsca pogrzebania ciała. Gdyby nawet wypadało zapisać ten akt w księgach innej parafji, proboszcz własny zmarłego powinien spisać akt i przesłać do wskazanego przez zainteresowane osoby proboszcza.

Kan. 1238 KPK. mówi: „Expleta tumulatione, minister in libro defunctorum describat nomen et aetatem defuncti"; użycie terminu „minister", zamiast „parochus", wskazywałoby raczej na to, że akt zgonu spisuje proboszcz pogrzebu, bo on jest „minister sepulturae"; wobec tego jednak, że Kan. 470 § 1 proboszczowi nakazuje prowadzić księgę „defunctorum", gdy następuje śmierć na terytorjum parafjalnem, proboszcz tej parafji winien spisywać akt zgonu; dlatego to Synod. Wil. w Stat. 545 § 1 mówi: „Expleta tumulatione, parochus conscribere faciat in libro defunctorum convenientem actum iuxta formulam in archidioecesi receptam". Rzecz prosta, iż koszty kancelaryjne pobiera ten, kto akt zapisuje.

Synod Wileński w Stat. 500 § 2 mówi: „Optandum est, ut tumula sint numerata et in speciali libro sub respectivis numeris notetur nomen et cognomen defuncti ac dies et annus tumulationis". Ten zapis nie jest aktem metrykalnym i nie powinien pociągać specjalnych kosztów kancelaryjnych.

Gdy obcy parafjanin, na prośbę swego proboszcza, jest grzebany na terytorjum parafjalnem, przypuszczać należy, że akt metryczny został spisany we własnej parafji zmarłego; proboszcz cmentarza w tym wypadku nie ma potrzeby zapisywać nowego aktu, ani też może pobierać opłat kancelaryjnych. Własny proboszcz zmarłego, dając pozwolenie na pogrzebanie zwłok swego parafjanina na obcym cmentarzu, winien zaznaczyć, że akt zgonu został spisany.

Opłata pogrzebowa winna być wniesiona do tego kościoła, który cały pogrzeb załatwia, zgodnie z tem, co mówi Synod Wil. w Stat. 507 § 2, wyżej zacytowanym, i zgodnie z tym Statutem winien się odbyć rozrachunek pomiędzy proboszczami, bez wciągania w to stron zainteresowanych.

Ponieważ z utrzymaniem cmentarza połączone są wydatki, proboszcz, zgodnie ze Statutem 502 Synodu Wil. i Ustawą o chowaniu zmarłych z dn. 17 marca 1932 r. art. 6, ma prawo pobierać pokładne, które winno iść na utrzymanie porządku na cmentarzu i wydatki inwestycyjne.

Każdy zgon w parafji winien być zapisany w księdze metryk pogrzebowych; zapisuje go proboszcz tego miejsca, gdzie zgon następuje, z uwzględnieniem tych wyjątków, o których była mowa wyżej. Proboszcz cmentarza, w stosunku do obcych parafjan pod tym względem do niczego nie jest obowiązany. Gdy więc zainteresowani nie chcą aktu zapisać, nie może im odmówić zezwolenia na pogrzebanie ciała, może bowiem akt być zapisany w parafji własnej.

O zapisanie aktu zgonu na pierwszem miejscu winna dbać rodzina zmarłego, dalej — opiekunowie lub znajomi; to jednak i proboszcz winien dokładać starań, by te akty były zapisywane; o ile osoby pozostałe to zaniedbują, proboszcz winien dołożyć starań, by akt właściwy został zapisany (Stat. 515 § 2). O ileby parafjanin chciał grzebać zmarłego bez zapisania aktu zgonu, można, zgodnie z Ustawą z dnia 17 marca 1932 r. art. 3, p. 4, żądać karty zgonu; samowolne w tym wypadku pogrzebanie ciała, a tembardziej ze złamaniem zamków przy bramie cmentarza, może być zaskarżone w drodze zwykłej lub nawet na podstawie Ust. z d. 17. III. 1932 r. art. 14, p. 2. O ile zajdzie wypadek pogrzebania ciała bez zapisania aktu zgonu, proboszcz winien sam dołożyć starań, by akt ten zapisać; praktyka bowiem stwierdza, że żadne represje nic nie pomagają, zwłaszcza w wypadkach zgonu niemowląt i dzieci. Należy, oczywiście, pouczać parafjan

o obowiązku zapisywania metryk pogrzebowych, i o ile pogrzeb odbywa się na cmentarzu parafjalnym, nawet bez udziału księdza, poniekąd łatwiej można spisać akt, gdyby nawet pozostali członkowie rodziny o to nie dbali. Gorzej jest w wypadkach pogrzebów na cmentarzach wiejskich. Żadne zarządzenia nasze, niestety, nie skutkują, a skutecznych sankcyj prawnych pod tym względem nie posiadamy.

AKCJA KATOLICKA W PRAKTYCE WŁOSKIEJ.

Niezmiernie poważne znaczenie Akcji Katolickiej i jej szerokie cele często w wykonywaniu napotykają na wiele trudności; dlatego każde słowo Autorytetu Kościelnego ma w tym względzie bardzo wielkie znaczenie.

W tych dniach został ogłoszony nowy Statut Akcji Katolickiej we Włoszech. Postanowienia tego Statutu odpowiadają całkowicie naturze i charakterowi Akcji Katolickiej, określanym i opisywanym w dokumentach papieskich, dlatego warto im się bliżej przyjrzeć.

Artykuł pierwszy nowego Statutu zawiera powtórzenie definicji Akcji Katolickiej danej przez Papieża. „Jest ona — mówi ten artykuł — wedle znanego i tylekroć powtarzanego określenia Ojca św., współdziałaniem świeckiego apostolatu z hierarchją kościelną, łącząc za pomocą własnych organizacyj wszystkie osoby świeckie, pragnące przyczynić się do rozpowszechniania i urzeczywistniania zasad katolickich w życiu indywidualnem, rodzinnem i społecznem".

Artykuł drugi przewiduje, że Akcja Katolicka we Włoszech posiada sześć wielkich organizacyj: 1) zjednoczenie mężczyzn, 2) młodzieży męskiej, 3) studentów, 4) zjednoczenie kobiet, 5) młodzieży żeńskiej, 6) studentek. Trzy organizacje żeńskie tworzą Unję Katolickich Kobiet Włoskich, mającą na celu koordynowanie pracy tych organizacyj i badanie zagadnień szczególnie interesujących kobiety. Każda z tych sześciu organizacyj lub grup posiada swoje związki lokalne, odpowiadające normalnie parafjom (za wyjątkiem stowarzyszeń studenckich, które ze względu na swój specjalny charakter odpowiadają diecezjom), następnie Rady Diecezjalne i Kierownictwo Centralne. W ten sposób posiada się sześć linij równoległych, które, aby praca ich była skoordynowana, muszą być związane z takiemi instytucjami, które nadadzą im jednolitość działania. Takiemi instytucjami są Rady Parafjalne, złożone z przewodniczących Stowa-

rzyszeń Parafjalnych, Komisje Diecezjalne, złożone z prezesów Rad Diecezjalnych wszystkich sześciu grup, oraz Biuro Centralne, którego radcami są prezesi central poszczególnych grup. Całość organizacji podlega bezpośrednio Biskupom, co wynika już z samej natury Akcji Katolickiej. Stąd Biskupi, zgodnie z brzmieniem art. 3 Statutu, mianują prezesów i asystentów duchownych stowarzyszeń lokalnych, Rad Diecezjalnych oddzielnych grup, oraz prezesów i asystentów duchownych Komisyj Diecezjalnych. Ponieważ ci radcy diecezjalni wybierani są z pośród prezesów organizacyj istniejących w diecezji, tem samem są już wybrani przez Biskupów. Ojciec Święty zastrzega sobie jedynie mianowanie prezesów oraz asystentów duchownych centralnych kierownictw sześciu grup stowarzyszeń i Centralnego Biura Akcji Katolickiej we Włoszech.

Zupełnie nowym artykułem Statutu jest artykuł 4, który przepisuje dla Akcji Katolickiej we Włoszech za sztandar trójkolorowy sztandar włoski z jedynym znakiem wyróżniającym w formie krzyża z napisem wskazującym nazwę grupy, do której należy.

Na szczególniejszą uwagę zasługuje art. 20, stwierdzający istnienie w łonie Akcji Katolickiej „sekcyj zawodowych“. Znaczenie tego artykułu polega na tem, że stosownie do ustawy o korporatywnym ustroju państwa, we Włoszech nie mogą istnieć inne, prócz państwowych, organizacje zawodowe lub syndykatowe. Jedynym wyjątkiem są sekcje zawodowe Akcji Katolickiej, albowiem jak opiewa art. 20, nie posiadają one „celów syndykalistycznych, lecz religijne, moralne i kulturalne“. Statut zawiera ponadto uwagę do tego art. 20, w której powiedziano: „Wobec tego, że sekcje zawodowe nie posiadają celów syndykalistycznych, członkowie Akcji Katolickiej, należący do poszczególnych organizacyj zawodowych prawnie uznanych, dokładać będą starań, ażeby przyczyniać się do coraz lepszego harmonizowania ich z zasadami współpracy pomiędzy klasami, oraz celami społecznemi i narodowemi, jakie zakreśla sobie państwo w kraju katolickim“.

NOWE BUDOWNICTWO OGNIOTRWAŁE.

Budownictwo kościelne, jak każde u nas inne, opiera się dotąd, pomimo znacznego postępu, zwłaszcza powojennego, w technice budowlanej zagranicą, o mocno przestarzały, gdyż pod b. wieloma względami nie odpowiadający współczesnym

wymaganiom, system murowania z cegły lub, dla taniości wykonywania budowy, z drzewa, więc łatwopalnie i mało trwale. To też zainteresuje niewątpliwie tworzące się komitety budowy nowych świątyń w naszej archidiecezji wiadomość o nowym systemie budownictwa ogniotrwałego, wszechstronnie zracjonalizowanym, kalkulującym się zaś taniej od drzewnego.

System ten, obejmując ściany zewnętrzne i wewnętrzne, stropy, sufity i podłogi, więc grupę najważniejszych części każdej budowli, wykonywane z elementów znormalizowanych masowo maszynowo produkowanych, na miejscu zaś budowy rekordowo szybko montowanych w całości, tudzież niebywale tanio się kalkulujących, daje możność wykonywania każdej budowy, więc i kościołów, kosztem niepraktykowanie dotąd niskim, w czasie niezmiernie krótkim i w formie technicznie doskonałej.

Potrzebna do wyprodukowania elementów składowych budowli maszyna, obsługiwana przez 3 — 4 robotników niekwalifikowanych, sposobem ręcznym, b. jednak wydajna i łatwa do transportowania, jako ważąca 1.100 kg., kosztuje wprawdzie z dostawą i opakowaniem około 7.000 zł., służyć jednak może, bez zużycia się, dziesiątki lat, więc nabyta przez jedną parafję, może z łatwością być, po wyprodukowaniu materjału do budowy kościoła, wynajmowana za dobrą opłatą lub odstępowana z 10—15% ustępstwa amortyzacyjnego następnej, mającej budować parafji, poczem trzeciej i t. d. Koszt w ten sposób eksploatowanej maszyny, decydującej o niebywale niskiej cenie własnej elementów budowy, sprowadzi się do maksymalnie 1.000 zł., czyli stosunkowo drobnej sumy.

Zalety główniejsze omawianego tu budownictwa „blokowopłytowego“ mego systemu są następujące: taniość przewyższająca drzewny, lekkość, łatwość i szybkość budowy, ogniotrwałość zewnętrzna, zaś ogniooporność wewnętrzna, zupełna suchość od momentu budowy, wysoka wartość izolacyjno-cieplna i dźwiękowa ściana zewn. i stropów, więc ciepłe budowle nawet nieopalane, jak np. kościoły, odporność na wilgoć i wszelkie wpływy atmosferyczne, niezależność robót budowlanych od pór roku i stanu pogody, zbędność tynkowania zewn. i wewn., maksymalne wykorzystanie powierzchni i pojemności użytkowej, estetyczny i dowolny, co do stylów, wygląd zewnętrzny, możność wykorzystania bezpłatnych sił roboczych parafjan tak do wyprodukowania elementów do budowy, jak i w $^3/_4$ do wykonania montażu tychże, t. j. samej budowy.

W razie nabycia maszyny, dogodne warunki spłaty tudzież szczegółowe informacje co do sposobu budowy udzielić może wynalazca w Wilnie — *ul. Moniuszki 30 m. 4* (od 5 do 7).

Przy sposobności, a celem uwolnienia XX. Proboszczów od konieczności zakupywania na prowincji materjałów budowlanych z rąk żydowskich, informuję, że firma moja wszelkie materjały budowlane dostarcza ze źródeł polskich i po cenach fabrycznych.

G. Piotrowski.

KRONIKA

I. Stolica Apostolska.

12-ta rocznica koronacji Ojca św.—W wigilję 12-ej rocznicy koronacji Ojca św. Piusa XI, w archibazylice św. Jana na Lateranie uroczyste *Te Deum* odprawił archiprezbiter kardynał Marchetti-Selvaggiani. W nabożeństwie wzięli udział dwór papieski, gubernator Watykanu, członkowie instytutów i seminarjów religijnych, liczni biskupi, prałaci i olbrzymie rzesze wiernych.

Ojciec św. do proboszczów i kaznodziejów wielkopostnych w Rzymie. — Ojciec św. przyjął na audjencji kaznodziejów wielkopostnych i proboszczów kościołów rzymskich. W krótkiem przemówieniu, wygłoszonem do nich, Ojciec św. dał wskazówki co do kazań wielkopostnych, zalecając konieczność głoszenia pokoju Chrystusowego, jako przeciwstawienie bezpłodnych słów i próżnych dyskusyj o pokoju, kończących się zwykle nowemi zatargami i nowemi wzajemnemi międzynarodowemi przeciwnościami. Zwrócił następnie Papież uwagę na prądy, zmierzające do odchrześcijanienia świata i powrócenia do pogaństwa.

Gdańsk a Stolica Apostolska.—Wśród Niemców gdańskich rozpowszechnionem jest to błędne mniemanie, że Senatu Wolnego m. Gdańska, wobec zawarcia konkordatu, nie łączą ze Stolicą Świętą żadne stosunki dyplomatyczne. Błędność tego twierdzenia obala ostatnio na łamach *Danziger Volkszeitung* ks. dr. Moske, proboszcz kościoła św. Brygidy. Traktat wersalski oddał, jak wiadomo, kierownictwo spraw zagranicznych Wolnego Miasta w ręce rządu polskiego, a zatem stosunki dyplomatyczne Gdańska ze Stolicą Świętą istnieją a mianowicie za pośrednictwem Polski, która ze swej strony zawarła ze Stolicą Świętą konkordat. W artykule 3 tego konkordatu powiedziano: „Pełnomocnictwa Apostolskiego Nuncjusza w Polsce rozciągają się na terytorjum Wolnego Miasta Gdańska“. Wynika stąd, że Nuncjusz posiada pełnomocnictwa (potestates ordinariae), przewidziane w kan. 267 Kodeksu Prawa Kanonicznego a jednocześnie i z pełnomocnictw tych wypływające obowiązki.

II. Kronika archidiecezjalna

Stan zdrowia Arcypasterza. — Od dnia 22 lutego JE. Ks. Arcybiskup-Metropolita ciężko zapadł na zdrowiu. Po południu dnia 25 lutego odbyła się operacja, która wykazała, iż Arcypasterz miał tak zwany półskręt kiszek. Operacja odbyła się pomyślnie. Stan pooperacyjny jest zadawalniający.

Wyjazd JE. Ks. Biskupa-Sufragana.—D. 18 lutego rb. JE. Ks. Biskup Kazimierz-Mikołaj Michalkiewicz wyjechał na wypoczynek do Zakopanego, gdzie ma przebyć do połowy marca.

Bazylika Metropolitalna.—Prace przy remoncie Bazyliki ostatniemi czasy zredukowane zostały wyłącznie tylko do mauzoleum królewskiego pod kaplicą św. Kazimierza.

Tablica pamiątkowa po ś. p. ks. Napoleonie Dyakowskim. — W niedzielę, dn. 11 lutego rb., odbyło się w kościele św. Stefana w Wilnie odsłonięcie i poświęcenie tablicy pamiątkowej po ś. p. ks. Napoleonie Dyakowskim. Uroczystą sumę odprawił ks. prałat Franciszek Wołodźko, kazanie okolicznościowe wygłosił ks. kan. Leon Żebrowski, podkreślając wybitne zalety tego, znanego Wilnu, kapłana, jak gruntowną pobożność, pracowitość, nadewszystko zaś jego zasługi na polu pracy społecznej i dobroczynnej. Tablica z szarego marmuru krajowego została wmurowana wewnątrz kościoła w pobliżu drzwi frontowych à cornu Evangelii i nosi napis: „Ś. p. ks. Napoleon Dyakowski, założyciel Towarzystwa Powściągliwość i Praca, opiekun i dobroczyńca ubogiej dziatwy wileńskiej, urodzony 13 września 1874 r. w zaśc. Woksa, w powiecie święciańskim, zamordowany przez bolszewików w sierpniu 1920 r. pod Grodnem“. Na powyższy cel zebrano od księży 7 lipca 1933 r. po pierwszej serji rekolekcyj 147 zł. 41 gr., 14 lipca tegoż roku po drugiej serji rekol. — 63 zł., od pojedyńczych osób 38 zł. 24 gr., *razem* 248 zł. 65 gr. Wydano 90 zł. 35 gr. za płytę sprowadzoną z Kielc, 35 zł. projekt napisu, 83 zł. 30 gr. wykucie napisu i wmurowanie tablicy; pozostałe 40 zł. zostały doręczone PW. M. Przełożonej SS. Salezjanek na wykonanie portretu ś. p. ks. Dyakowskiego do Zakł. Sierot.

III. Kronika krajowa.

Rocznice papieskie. — Prasa codzienna donosi, że we wszystkich większych miastach po całej Polsce odbyły się okazałe uroczystości z powodu 12-tej rocznicy obioru i koronacji Ojca św. Piusa XI. Na uroczystości te, poza nabożeństwami w kościołach, złożyły się akademje i zebrania uroczyste z odczytami, przemówieniami i produkcjami wokalno-muzycznemi.

Konferencja Episkopatu Polski.— Dd. 20 - 21 lutego rb. odbyła się w Warszawie Konferencja Episkopatu Polski. Po konferencji został ogłoszony wspólny List Pasterski *O ducha chrześcijańskiego w Polsce.*

Międzynarodowy Kongres Tomistyczny w Poznaniu. — W dniach 28 - 30 sierpnia 1934 r. odbędzie się w Poznaniu Międzynarodowy Kongres Tomistyczny pod protektoratem JEm. Ks. Kardynała A. Hlonda. Przedmiotem konferencyj będą aktualne zagadnienia moralne i socjologji tomistycznej. Udział wybitnych uczonych zagranicznych i polskich zapewniony.

Rekolekcje zamknięte w archidiecezji lwowskiej. — Ruch rekolekcyjny w archidiecezji lwowskiej obrządku łacińskiego ożywia się coraz bardziej z roku na rok. Oprócz rekolekcyj, urządzanych przez różne zakony i stowarzyszenia, przygotował Archidiecezjalny Instytut Akcji Katolickiej na rok bieżący następujące serje rekolekcyj zamkniętych: W lwowskich Domach Rekolekcyjnych: *dla mężczyzn* (w Domu rekolekcyjnym oo. jezuitów, ul. Dunin-Borkowskich 11) — od 26 lutego do 2 marca br. dla młodzieży męskiej (SMP.), od 16 do 20 kwietnia br. dla organistów, od 14 do 18 maja dla młodzieży męskiej (SMP.), od 9 do 13 lipca dla księży patronów z SMP., od 23 do 27 lipca dla panów z patronatu SMP.,

od 3 do 7 września dla młodzieży męskiej SMP. *Dla niewiast* (w domu rekolekcyjnym PP. Sakramentek, ul. Sakramentek) — od 9 do 13 kwietnia dla młodzieży żeńskiej z SMP., od 18 do 22 czerwca dla pań z patronatu SMP., od 13 do 17 sierpnia dla młodzieży żeńskiej z SMP., od 3 do 7 grudnia dla młodzieży żeńskiej z SMP.

„Front Pracy". — Miesięcznik poświęcony sprawom robotniczym. — Adres Red. i Admin.: *Lublin — Uniwersytet.* — Prenumerata roczna: 1 zł. 80 gr.; pojedyńczy numer 15 gr.— Konto czekowe P. K. O. Nr. 54.820. — Pożądane jest, by PW. Księża proboszczowie zechcieli podać adresy robotników, którzyby chcieli to pismo prenumerować.

IV. Kronika zagraniczna.

Liczba nawróceń w ciągu 12 lat papiestwa Ojca św. Piusa XI. — W ciągu 12 lat pontyfikatu Ojca św. Piusa XI zanotowano ponad 6 mil. nawróconych pośród samych tylko pogan. Jednocześnie w niezwykle szybkiem tempie postępuje przygotowanie duchowieństwa krajowego. W krajach azjatyckich dziś 60% całego duchowieństwa katolickiego stanowią krajowcy. W Indjach kapłanów katolickich pochodzenia miejscowego jest przeszło 2 tysiące, w Chinach — ponad 1400, w Indochinach — 1100, około 70 w Japonji i tyluż w Korei. W Mongolji, kraju tak niedawno całkowicie pogańskim, jeden jedyny misjonarz, o. Hanssen, w ciągu kilku zaledwie lat potrafił wymową swego miłosierdzia chrześcijańskiego uzyskać zamianę 13 pagód pogańskich na świątynie katolickie. W Chinach, mimo wojny domowej i silnej agitacji komunistycznej, w ciągu ubiegłego roku katolicka ludność kraju dosięgła cyfry $2^1/_2$ miljonów osób, przyczem liczba nawróceń w tym roku wyniosła 57.000

Arcybiskup Paryża wobec wypadków paryskich. — W związku z ostatniemi krwawemi zajściami w Paryżu, J. Em. kardynał Vardier specjalnym listem pasterskim zarządził, by w czasie Mszy św. odmawiano modły za ofiary walk ulicznych. Jednocześnie kardynał arcybiskup Paryża zarządził modły na intencję pokoju i jedności narodowej.

Katolickie postulaty w przyszłej konstytucji brazylijskiej. — W obecnej chwili w Brazylji Zgromadzenie Narodowe opracowuje tekst przyszłej swej konstytucji. Poprzednia konstytucja z 1891 r. wykluczała religię katolicką z publicznego życia państwowego. W związku z reformą konstytucji, katolicy, zgrupowani w Katolickiej Lidze Wyborczej, wysunęli swój własny projekt konstytucji, który, między innemi, zawiera następujące zasadnicze punkty, dotyczące stosunku do religji, a mianowicie: 1. nauczanie religji w szkołach, 2. duszpasterstwo w wojsku, 3. utrzymanie nierozerwalności węzła małżeńskiego. Komisja rządowa uwzględniła w znacznej części żądania katolików przy opracowywaniu projektu konstytucji. Nowy projekt konstytucji zawiera artykuły, których nie było w poprzedniej konstytucji, a które obecnie częściowo zadośćczynią żądaniom sfer katolickich. M. in. projekt konstytucji postanawia, że ważnemi są małżeństwa kościelne, stowarzyszenia religijne nabywają zdolność prawną, gwarantuje opiekę religijną w instytucjach publicznych, oraz nauczanie religji w szkołach i t.p. Zdobycze te dla katolików są istotnie wielkie, skoro się zważy, że dotychczasowa konstytucja, uchwalona w r. 1891 przez większość masońską, ma wybitnie charakter ateistyczny.

Międzynarodowa Wystawa Sztuki Kościelnej w Rzymie. — Ostatnio król włoski dokonał uroczystej inau-

guracji 2-ej Międzynarodowej Wystawy Sztuki kościelnej. Wystawa obejmuje dzieła artystów włoskich, polskich, niemieckich, austrjackich, czeskich, węgierskich, belgijskich, francuskich i szwajcarskich. Dwie sale, zarezerwowane dla Polski, zawierają drzeworyty, obrazy na szkle oraz prace dekoracyjne Stanisława Wyspiańskiego, Józefa Mehofera, Kazimierza Sichulskiego, posąg Chrystusa i medaljony Madeyskiego, wreszcie kartony fresków w kaplicy papieskiej w Castelgandolfo, pędzla prof. Henryka Rosena. Całość obejmuje 49 sal. Po raz pierwszy w wystawie wzięły udział zakony Franciszkanów i Dominikanów, przedstawiając prace artystów zakonnych.

Stosunek hitleryzmu do Kościoła.—Stosunek hitleryzmu do Kościoła nie jest poprawny. Wypowiedziano walkę stowarzyszeniom katolickim wszelkiego typu a nawet wiele stowarzyszeń zamknięto. Dziwaczne ekstrawagancje religijne hitlerowców zyskują wielu adeptów; natomiast wszelka krytyka ich ściąga niełaskę sfer rządzących. Kult rasy, narodu, starożytnych Germanów, zdaniem czynników rządzących, ma zastąpić religję objawioną i biada Kościołowi, jeżeli nie otworzy swych podwoi pojęciom rasy i narodu; naród niemiecki bowiem pragnie pozbyć się Chrześcijaństwa, jako obciążonego żydowską umysłowością i nieliczącego się z poczuciem rasowem narodu.

Dzieło misyjne wśród Żydów. — W związku z kwestją żydowską, która z każdym niemal dniem staje się coraz bardziej palącym problemem, szwajcarska agencja prasowa „KIPA“ skreśla obecny stan dzieła misyjnego pośród „ludu Izraela“. Żydowskie misje katolickie istnieją właściwie od roku 1842 i zostały założone przez Alfonsa Ratisbonne, izraelitę, który w roku tym, dostąpiwszy w kościele Andrea delle Frate w Rzymie łaski widzenia N. M. Panny, nawrócił się na katolicyzm i wraz ze swym bratem Teodorem, również konwertytą a późniejszym kapłanem katolickim, stworzył żydowską organizację, mającą na celu nawracanie Żydów na prawdziwą wiarę. Organizacja, zapoczątkowana przez obydwu braci Ratisbonne, posiada dziś szerokie rozgałęzienie we wszystkich niemal częściach świata. Jak dotychczas, dzieło nawracania żydowstwa daje dość pomyślne rezultaty. W ciągu ostatnich paru lat Anglja liczyła przeciętnie około 150 nawróceń rocznie. We Francji biskup Chaptal udzielił w r. ubiegłym Sakramentu Bierzmowania 150 nawróconym Izraelitom. Wobec coraz bardziej szerzącego się wśród Żydów ateizmu i materjalizmu, katolicka misja żydowska ma obecnie szerokie pole do działania.

OD ADMINISTRACJI.

Prosimy o regulowanie należności za poprzednie lata, wydawnictwo bowiem ma znaczne zaległości do spłacenia.

Do tego numeru załączamy przekazy na PKO.

W razie nie otrzymywania numerów prosimy reklamować na poczcie, wszystkim bowiem PPWW. Abonentom regularnie wysyłamy pismo; prosimy również o zawiadamianie Administracji.

Drukowano za zezwoleniem J. E. Księdza Arcybiskupa - Metropolity.

Redaktor i Wydawca KS. LEON ŻEBROWSKI, Kan. Kapit. Metropol.

DRUKARNIA ARCHIDIECEZJALNA W WILNIE.

Do tego numeru dołącza się rejestr za rok 1933.